

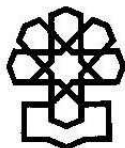

ظرفیت قانونی برای همپایی فناوریانه در ایران

مؤلفان

دکتر مصطفی صفدری رنجبر
(عضو هیئت علمی پردیس فناوری دانشگاه تهران)

دکتر پریا علینزاده
(عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور)

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

سرشناسه: صفدری رنجبر، مصطفی، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور: ظرفیت قانونی برای همپایی فناورانه در ایران / مولفان مصطفی صفدری رنجبر، پریسا علیزاده؛
ویراستار ناهید عطاردی.
مشخصات نشر: تهران: مجلس شورای اسلامی، مرکز پژوهش‌ها، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری: ۲۳۲ ص.؛ جدول، نمودار (رنگی).
شابک: ۶-۸۰-۶۳۵۰-۶۰۰-۹۷۸-۸۰۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: واژه‌نامه.
یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۰۷] - ۲۲۴.
موضوع: نوآوری -- ایران -- سیاست دولت
موضوع: Government policy -- Technological innovations
موضوع: نوآوری -- سیاست دولت
موضوع: Government policy -- Technological innovations
موضوع: نوآوری -- سیاست دولت -- مطالعات تطبیقی
موضوع: Comparative studies -- Government policy -- Technological innovations
شناسه افزوده: علیزاده، پریسا، ۱۳۶۰ -
شناسه افزوده: ایران. مجلس شورای اسلامی. مرکز پژوهش‌ها
رده بندی کنگره: ۸ / ۱۱۳۳
رده بندی دیویی: ۶۰۸ / ۷۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۴۸۴۹۹
وضعیت رکورد: فیبا

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

عنوان: ظرفیت قانونی برای همپایی فناورانه در ایران
مؤلفان: دکتر مصطفی صفدری رنجبر و دکتر پریسا علیزاده
ناشر: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
صفحه‌آرا: اکرم جدیدی
ویراستار: ناهید عطاردی
نوبت چاپ: زمستان ۱۳۹۹
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۸۰۰۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق برای مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۱.....	سخن ناشر
۱۳.....	پیشگفتار
۱۹.....	فصل اول- تعاریف و مفاهیم کلیدی همپایی فناورانه
۲۱.....	۱-۱. مقدمه
۲۴.....	۱-۲. تعاریف همپایی فناورانه
۲۵.....	۱-۳. الگوهای همپایی فناورانه
۲۹.....	۱-۴. عوامل مؤثر بر همپایی فناورانه
۳۰.....	۱-۴-۱. عوامل بیرونی مؤثر بر همپایی فناورانه
۳۴.....	۱-۴-۲. عوامل درونی مؤثر بر همپایی فناورانه
۳۸.....	۱-۵. همپایی فناورانه از طریق پنجره‌های فرصت
۳۸.....	۱-۵-۱. پنجره فرصت فناوری
۳۹.....	۱-۵-۲. پنجره فرصت تقاضا
۴۰.....	۱-۵-۳. پنجره فرصت سیاست‌ها و نهادها
۴۳.....	۱-۶. مروری بر تجربه همپایی فناورانه در ۶ صنعت کره جنوبی
۴۴.....	۱-۶-۱. صنعت خودرو
۴۶.....	۱-۶-۲. صنعت حافظه (نیمه‌هادی‌ها)
۴۹.....	۱-۶-۳. صنعت ارتباطات از راه دور: تلفن‌های همراه با فناوری سی.دی.ام.ای
۵۱.....	۱-۶-۴. کامپیوترهای شخصی
۵۵.....	۱-۶-۵. صنعت محصولات الکترونیکی (صوتی و تصویری)
۵۸.....	۱-۶-۶. صنعت ماشین ابزار
۶۲.....	۱-۷. مروری بر پنجره‌های فرصت در پنج بخش صنعتی
۶۲.....	۱-۷-۱. صنعت گوشی تلفن همراه
۶۳.....	۱-۷-۲. صنعت نیمه‌هادی‌ها
۶۴.....	۱-۷-۳. صنعت دوربین‌های عکاسی

- ۶۶ ۱-۷-۴. صنعت فولاد
- ۶۷ ۱-۷-۵. صنعت هواپیماهای جت منطقه‌ای
- ۷۰ ۱-۸. جمع‌بندی

فصل دوم- نقش سیاست‌های دولت در نوآوری و همپایی فناورانه

- ۷۵ ۲-۱. مقدمه
- ۷۷ ۲-۲. نهادها و محیط نهادی
- ۷۹ ۲-۳. هم‌تکاملی نهادها / سیاست‌ها با نوآوری‌های فناورانه
- ۸۳ ۲-۴. نقش نهادها و سیاست‌ها در همپایی فناورانه
- ۸۷ ۲-۵. سیاست صنعتی و همپایی فناورانه
- ۹۱ ۲-۶. نقش محیط نهادی و سیاست‌ها در توسعه نوآوری‌های فناورانه در کشورهای توسعه‌یافته
- ۹۱ ۲-۶-۱. هواپیماهای بحاری در ایالات متحده آمریکا
- ۹۲ ۲-۶-۲. سیستم‌های ارتباطات از راه دور در ایالات متحده آمریکا و اروپا
- ۹۳ ۲-۶-۳. نیروگاه هسته‌ای در انگلستان
- ۹۳ ۲-۶-۴. صنایع شیمیایی در اروپا
- ۹۴ ۲-۶-۵. صنعت ماشین ابزار در اروپا
- ۹۴ ۲-۶-۶. صنعت رنگدانه‌های مصنوعی در آلمان
- ۹۵ ۲-۶-۷. صنعت دارو در ایالات متحده آمریکا
- ۹۵ ۲-۶-۸. صنعت خودرو در فرانسه
- ۹۶ ۲-۶-۹. صنعت انرژی در آلمان
- ۹۷ ۲-۶-۱۰. سایر مطالعات در کشورهای توسعه‌یافته و صنعتی
- ۱۰۰ ۲-۷. نقش محیط نهادی و سیاست‌ها در همپایی فناورانه در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور
- ۱۰۱ ۲-۷-۱. صنعت ارتباطات از راه دور در کره جنوبی
- ۱۰۱ ۲-۷-۲. صنعت نرم‌افزار در اروگوئه
- ۱۰۲ ۲-۷-۳. صنعت ارتباطات از راه دور در تایوان

۱۰۲..... ۲-۷-۴. صنعت خودرو در چین

۱۰۳..... ۲-۷-۵. صنعت پرورش ماهی در شیلی

۱۰۴..... ۲-۷-۶. صنعت نرم‌افزار در چین

۱۰۵..... ۲-۷-۷. سیستم دولت الکترونیک در کره جنوبی

۱۰۶..... ۲-۷-۸. صنعت پالایش روغن در هند

۱۰۶..... ۲-۷-۹. هواپیماهای نظامی در چین، برزیل و کره جنوبی

۱۰۷..... ۲-۷-۱۰. صنعت خودرو در هند

۱۰۸..... ۲-۷-۱۱. صنعت دارو در هند

۱۰۸..... ۲-۷-۱۲. سایر مطالعات در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور

۱۱۵..... ۲-۸. نقش محیط نهادی و سیاست‌ها در یادگیری فناورانه در ایران

۱۱۵..... ۲-۸-۱. صنعت توربین‌های بادی در ایران

۱۱۶..... ۲-۸-۲. صنعت توربین‌های گازی در ایران، هند و چین

۱۱۶..... ۲-۸-۳. صنعت نیروگاه‌های برقی در ایران

۱۱۷..... ۲-۸-۴. صنعت توربین‌های گازی در ایران

۱۱۸..... ۲-۸-۵. صنعت زیست‌دارو در ایران

۱۱۹..... ۲-۸-۶. صنعت ساخت تجهیزات نانوفناوری در ایران

۱۲۱..... ۲-۹. جمع‌بندی

فصل سوم- بررسی تطبیقی ابزارهای سیاستی مؤثر بر نوآوری و همپایی فناورانه در

ایران و سایر کشورها..... ۱۲۵

۱۲۷..... ۳-۱. مقدمه

۱۳۲..... ۳-۲. مروری بر ابزارهای سیاستی توسعه فناوری و نوآوری

۱۴۰..... ۳-۳. ابزارهای سیاستی تأثیرگذار بر نوآوری‌های فناورانه / همپایی فناورانه در سایر کشورها

۱۴۰..... ۳-۳-۱. ابزارهای سیاستی تأثیرگذار بر نوآوری‌های فناورانه در کشورهای توسعه‌یافته و صنعتی

۱۴۰..... ۳-۳-۲. ابزارهای سیاستی تأثیرگذار بر همپایی فناورانه در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور..... ۱۴۳

- ۳-۴. ابزارهای سیاستی حمایت از توسعه فناوری در قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی ۱۴۸
- ۳-۴-۱. قانون برنامه پنج ساله چهارم توسعه ۱۴۸
- ۳-۴-۲. قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه ۱۴۹
- ۳-۴-۳. قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه ۱۴۹
- ۳-۴-۴. قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات ۱۵۷
- ۳-۴-۵. قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور ۱۵۷
- ۳-۴-۶. قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی، خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی ۱۵۷
- ۳-۴-۷. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور ۱۵۸
- ۳-۴-۸. قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ۱۵۸
- ۳-۵. جمع‌بندی ۱۶۸

فصل چهارم- تحلیل کارآمدی ابزارهای سیاستی حمایت از نوآوری و همپایی فناورانه

- در ایران ۱۷۷
- ۴-۱. مقدمه ۱۷۹
- ۴-۲. نسل‌های سیاست علم، فناوری و نوآوری ۱۷۹
- ۴-۳. موج‌های چهارگانه تکامل زیست‌بوم علم، فناوری و نوآوری ۱۸۱
- ۴-۴. وضعیت علم، فناوری و نوآوری ۱۸۳
- ۴-۴-۱. سهم هزینه‌های تحقیق و توسعه از تولید ناخالص داخلی ۱۸۴
- ۴-۴-۲. سهم بخش کسب‌وکار از هزینه‌کرد تحقیق و توسعه ۱۸۴
- ۴-۴-۳. تعداد پژوهشگران ۱۸۵
- ۴-۴-۴. دانشجویان تحصیلات تکمیلی ۱۸۶
- ۴-۴-۵. انتشارات علمی ۱۸۷
- ۴-۴-۶. ثبت اختراعات ۱۸۹
- ۴-۴-۷. شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت ۱۹۰
- ۴-۴-۸. حجم سرمایه‌گذاری خطرپذیر ۱۹۱
- ۴-۴-۹. حجم صادرات محصولات و خدمات با فناوری متوسط و پیشرفته ۱۹۲

سخن ناشر

سه‌م خدمات دانش‌بنیان و صنایع مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته در تولید ناخالص داخلی بسیاری از کشورها رو به افزایش است. ورود عنصر دانش و فناوری در تابع تولید به معنای افزایش چشمگیر بازدهی‌هاست و غفلت از اهمیت روزافزون فناوری در توسعه اقتصادی، شکاف میان کشورهای پیشرو و عقب‌مانده‌تر را به صورت‌نمایی افزایش می‌دهد. در عرصه نظری، اقتصاددانانی که نظریه‌های اساسی درباره رشد اقتصادی مطرح کرده‌اند، پیشرفت فناوریانه را به‌عنوان نیروی محرک اصلی آن برشمرده‌اند.

در سال‌های اخیر مفهوم جدیدی با عنوان همپایی فناوریانه در ادبیات سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری شکل گرفته است که بر کم کردن فاصله در سطح قابلیت‌های فناوریانه میان کشورهای صنعتی و کشورهای در حال صنعتی شدن تأکید دارد. تجربه کشورهای موفق نظیر کشورهای شرق آسیا نیز مؤید این مطلب است که همپایی فناوریانه یکی از ارکان مهم توسعه اقتصادی پایدار است. بنابراین می‌توان گفت مسیر توسعه اقتصادی مبتنی بر توسعه فناوریانه برای کشورهای در حال توسعه نظیر ایران بسته نیست، اما نیازمند توجه جدی به الزامات این امر است.

کتاب حاضر ضمن بررسی تعاریف و مفاهیم کلیدی همپایی فناوریانه، مرور مفصلی بر سیاست‌ها و نهادهای مؤثر بر توسعه نوآوری‌های فناوریانه و همپایی فناوریانه در کشورهای مختلف دارد و تجارب کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور در زمینه همپایی فناوریانه را مورد بررسی قرار داده است. نتایج نشان می‌دهند مداخله دولت‌ها از طریق

ایجاد تغییر و بهبود در محیط نهادی و طراحی سیاست‌های مناسب نقش کلیدی در یادگیری و همپایی فناوری دارد. بنابراین نقش نهادهای سیاستگذار و قانونگذار در این ارتباط غیرقابل انکار بوده و تدوین و انتشار تألیفات به روز و جامع می‌تواند مرجع خوبی برای سیاستگذاران و جامعه دانشگاهی باشد.

امیدواریم خوانندگان فرهیخته نظر و پیشنهادهای ارزنده خود را درباره اثر حاضر با مؤلفان در میان گذارند و این اثر بتواند راهنمای خوبی برای سیاستگذاری در راستای توسعه اقتصاد دانش بنیان در ایران اسلامی باشد.

علیرضا زاکانی

رئیس مرکز پژوهش‌ها

www.ketab.ir